

เวลาตายจากภพ

พระอาจารย์สงบ มนฺสฺสฺส โส

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราจะตั้งใจฟังธรรม ชีวิตเรามีเป้าหมาย เราvpkdจะพ้นจากทุกข์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีเป้าหมาย เห็นไหม เป้าหมายการดำรงชีวิต ทั้งๆ ที่ไม่มีใครเป็นผู้ชี้แนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็พยายามสร้างสมบุญญานุการแล้วประพฤติปฏิบัติ แล้วแต่คั่นคว่า แล้วแต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มันต้องมีฝั่งตรงข้ามที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ทั้งๆ ที่ยังไม่มีใครบอกทางนั้นได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังชวนขวยพยายามหาทางออกจนได้ แล้วมีความเมตตาสงสารให้เราะ วางธรรมและวินัยไว้ให้เราเพื่อศึกษาคั่นคว่า

สิ่งที่ศึกษาคั่นคว่าเราก็ศึกษาคั่นคว่าด้วยความซื่อของเรา ศึกษาคั่นคว่าตามตำรับตำราว่าเราจะคั่นคว่าเอาธรรมจากในนั้น แต่ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก วางธรรมวินัยไว้ให้ศึกษา “ปริยัติ ปฏิบัติ” ในการประพฤติปฏิบัติที่เราจะมากั่นคว่ากันอยู่นี้ เราจะคั่นคว่ากันเพื่อให้เป็นสังฆธรรม ให้เป็นความจริงขึ้นมาในหัวใจของเรา

เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาทุกคนก็มองนาฬิกา ว่าเราจะนั่งสมาธิภาวนาได้มากน้อยแค่ไหน เห็นไหม เราพ้นจากปริยัติ คือการศึกษามาเพื่อเป็นแนวทาง คำว่า “แนวทาง” คนจะเดินไปบนถนน คนจะเดินทางต้องมีแผนที่เครื่องดำเนิน ถ้าคนเคยเดินเส้นทางนั้นจะเดินเส้นทางนั้นด้วยความปลอดภัย แต่เส้นทางนั้น เส้นทางที่เคยเดิน เดินกลับมาถึงที่ของเราแล้ว เส้นทางนั้นก็คือ

เส้นทางนั้น นี่ก็เหมือนกัน เราศึกษามาแล้ว เส้นทางที่เราจะดำเนิน เหมือนกับเราศึกษาเส้นทางมา แต่ในชีวิตของเราที่ดำเนินต่อไปละ

คูชีวิตของเราละ เราอ่านหนังสือชีวิตของเราแต่ละหน้า แต่ละหน้า เราเปิดศึกษาชีวิตในหนังสือชีวิตของเราได้ ประวัติชีวิตของเราแต่ละหน้า แต่ละหน้า มันน่าเศร้า มันวิตกกังวล มีความทุกข์ร้อน มีความเฉา มีความหงอยเหงาในหัวใจ ถ้าชีวิตมีความรื่นเริง มีความสุข เราก็มีอารมณ์ร่วมไปกับความสุขรื่นเริงนั้น นั่นคือหน้าประวัติชีวิตของเรา

แต่ถ้าเราจะศึกษาธรรมละ เราเปิดไม่ออก เราอ่านไม่ได้ แต่ถ้าเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเราก็ศึกษามาแล้ว แต่เราเปิดสังขธรรมความจริงขึ้นมาจากหัวใจของเราไม่ได้ เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาทีละเวลา เราปฏิบัติมาที่ปีก็เดือนแล้วเราจะได้ผลประโยชน์มากน้อยแค่ไหน ก็ปีก็เดือนนี่ก็เป็นเวลานะ

“เวลาที่เรารู้มาคืออายุเราที่เสียไป” คุณเด็กน้อยสติเกิดมามันเริ่มนับเวลานะ ครบปี ครบเดือน เขาจะทำบุญให้ ครอบรอบวันเกิดต่างๆ ๑ รอบวันเกิด วันเวลา เวลามันเคลื่อนไหวไป

มีนักบวชนอกศาสนาถามพระสารีบุตร “ชีวิตนี่คืออะไร?”

“ชีวิตนี่คือพลังงาน”

พลังงานตั้งอยู่บนเวลา เพราะมีกาลเวลานี้มันสืบต่อ มีอดีตอนาคต เวลามันถึงมีไข่มุข เรานี่เราเฝ้ารอเวลานะ ถ้าเด็กเราเฝ้ารอเวลา เมื่อไรจะเติบโตขึ้นมา แล้วเวลาเติบโตขึ้นมา คุณ เวลาเด็กที่เขามีการศึกษาของเขา เขาต้องศึกษาวิชาการของเขาเพื่อการดำรงชีวิตของเขา ถ้าดำรงชีวิตของเขา เขาร่ำเขารอเวลาของเขา แต่เราพอโตขึ้นมา เวลามันเท่ากัน แต่ระหว่างชีวิตของเราแต่ละยุคแต่ละคราตามวัยนี้มันไม่เท่ากัน ไม่เท่ากันเพราะเราเรียกเรื่อง เราต้องถวิลหา เราต้องรอ เรารอนะ สิ่งที่เรายังไม่ได้ เวลาเรารอนี่จิตใจเราหวังรู้ว่าอยากให้ได้ถึงวันนั้น เราร่ำรอ

แต่เวลาปัจจุบันที่มาอยู่กับเราละ เวลาปัจจุบันที่มาอยู่กับเรานี้แป๊บเดียว ผ่านไปได้เร็วมาก แล้วพอเป็นอดีตไปก็โหยหา เห็นไหม แล้วเวลาชีวิตของเรา เวลาเราตายไป นี่เวลาก็เป็นแบบนี้ เวลามันก็คือเวลา แต่จิตนี้มันไม่เคยตาย มันก็ดำรงต่อไปโดยอดีตอนาคต โดยกาลเวลาที่มันต้องเปลี่ยนแปลงไป อดีตอนาคตนั่นละคือเวลา อดีตอนาคตแล้วมันเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงนั้น

การเปลี่ยนแปลงบนอะไร การเปลี่ยนแปลงบนเวลานั้นเกี่ยวเนื่องกัน พอมันเกี่ยวเนื่องกันไป สิ่งนี้ที่เราประพฤติกปฏิบัติขึ้นมา เราเปิดสิ่งนี้ไม่ได้ เราก็ไปมองที่กาลเวลานั้น

แต่ถ้าเราทำความเข้าใจล่ะ ถ้าใจมันสงบ สงบขึ้นมาจิตนิ่ง จิตมันสงบของมันอยู่ แต่มันก็อยู่บนเวลา เพราะจิตเราสงบขึ้นไปก็ชั่วโมง เวลาถ้าจิตมันสงบนะ มันรวมลงนะ เป็นชั่วโมงๆ รวมลงหลายชั่วโมง ทำไมเรารู้ได้ล่ะ เรารู้ได้เพราะว่ามันมีเวลา

เวลานาฬิกามันตายนะ เวลามันไม่ได้ตาย นาฬิกาตายแต่เวลานันไม่ตาย นี่ก็เหมือนกัน เวลาคนตายไป สรรพสัตว์ที่เปลี่ยนแปลงในวัฏฏะ เวลามันตายไหม? มันไม่ตาย จิตมันไม่เคยตาย มันต้องอยู่กับกาลเวลาอย่างนี้ไป มันยังเวียนตายเวียนเกิดของมันไปไง สิ่งที่ยืนตายในชีวิตของเรา แล้วในปัจจุบันนี้เรามีสติมีปัญญาของเรา เราพยายามจะฆ่ามันให้ได้

ถ้าเวลานันตายไปจากภพนะ ถ้าเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพฤติกปฏิบัติขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ๒,๐๐๐ กว่าปี นี่ก็คือกาลเวลา แล้วผู้ที่ตื่น เวลาคืน ถ้าเวลานันตายไปจากภพ คือจิตนั้นมันไม่เกี่ยวกับเวล่ำเวลาแล้ว เวลาไม่ค่าสิ่งใด แต่มันจะมีค่ากับเราตั้งแต่เรานับนะ

นี่ไง เวลาพระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย เวลาสร้างบุญญาธิการมา มันก็เกี่ยว ถ้าไม่อย่างนั้นมันจะสืบต่อได้อย่างไร การสืบต่อนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบุพเพนิวาสานุสติญาณ “เราเคยเป็นอย่างนั้น เคยเป็นอย่างนั้น สมัยนั้น สมัยนั้น” นี่ไง มันมีได้ มันเกี่ยวเนื่องกัน มันสาวไปสู่บุพเพนิวาสานุสติญาณได้ จุฎุปปาทญาณมันก็ไปของมันได้

แต่ของเรา เรารู้ได้เฉพาะชีวิตของเรานี้แหละ รู้ได้เฉพาะชีวิตนี้ของเรา แต่คำว่า “ชีวิตของเรา” เวลาเราเปิดอ่านชีวิตของเรา เราเปิดอ่านประวัติชีวิตของเรา เราเปิดแต่ละหน้า แต่ละหน้าสิ เราเข้าใจได้ เรารู้ของเราได้ เห็นไหม เรื่องโลก โลกเข้าใจกันได้ แต่เราเปิดธรรมะไม่ออก หนังสือธรรมะเราอ่านไม่ได้

เวลาอ่านธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาธรรมทุกคนว่าเข้าใจ มีความรู้ทางวิชาการ มีความรู้ทั้งนั้นนะ แต่ไม่รู้จักตัวเอง ไม่รู้จักสัจจะความจริง สติมันก็มีแต่ชื่อ เวลาสตินะ เวลาเราพูดกันได้ วันนี้อวดสติ ทำความผิดพลาด ทำความพลั้งเผลอ เราก็พูดของเราไป แต่ถ้า

มันเป็นสติที่เวลาเราขยับขยับของเราละ สติที่เป็นประโยชน์กับเรา สติที่เราตั้งสติขึ้นมา แล้วเราพยายามทำคุณงามความดีของเรา เราตั้งสติของเรา ให้พุทธโศ พยายามบริกรรมของเราขึ้นมา ถ้าจิตมันสงบได้ มันมีความเริ่มต้นของเราได้ เราจะเปิดธรรมะนะ ถ้าเราจะเปิดธรรมะของเราได้ ธรรมจะเป็นประโยชน์กับเราแล้ว นี่เราตั้งใจกันมา เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา

“ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด” แม้แต่ครูบาอาจารย์ของเราเป็นร่วมโพธิ์ร่วมไทรของเราก็กว้างไปแล้ว กว้างไปแล้ว มันไม่มีสิ่งใดหือก ถ้าเป็นวัตถุ เป็นสสาร ไม่คงที่ อยู่คงที่ไม่ได้ ถ้าสิ่งที่เป็นวัตถุ สิ่งที่เป็นสสารนี้มันจะไม่คงที่อยู่กับกาลเวลา แต่กาลเวลามากน้อยขนาดไหนมันก็แปรสภาพของมันไป

แต่เวลาถึงที่สุดแห่งทุกข์แล้ว “เวลาตายไปจากภพ” ภพไปจากจิต ถ้าจิตจากภพ ถ้าภพ ถ้าจิตมันก็ยังมีความมีเขาอยู่นะ ถ้าเป็นจากภพ กิเลสวะ อวิชชาสวะ ภาวาสวะ ถ้ามันตายไปจากภพ สิ่งที่เป็นธรรมชาติของมันพ้นจากกาลเวลาไป ไม่เกี่ยวกับกาล ไม่เกี่ยวกับเวลาเลย มันใหม่สดของมันอยู่ อย่างนั้นตลอดไป นี่คือวิมุตตिसุข

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ผ่านพ้นไปแล้ว ครูบาอาจารย์ของเราก็กว้างผ่านพ้นไปแล้ว แล้วชีวิตเรา “ชีวิตแบบอย่าง” เรามีครูมีอาจารย์เป็นแบบอย่างของเรา ชีวิตของเรา เห็นไหม เวลากิเลสมันซึ่คอ มันร้อนทรมานนะ มันเหนื่อยหน่าย เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก อวิชชาคือภพชาติ คือสิ่งที่เราเดินไปกลางทะเลทรายแล้วเราล้มลง แล้วเรายังจะต้องกระเสือกกระสนไป เห็นไหม มันน่าทุกข์ร้อนขนาดไหน

นี่ก็เหมือนกัน เวลาชีวิตของเรา เวลากิเลสตัดหาความทะยานอยากมันครอบงำอยู่ ฉะนั้นสิ่งที่ครอบงำอยู่ทำให้เราอดทน เรานึกถึงแล้วมันเศร้าสร้อย นึกถึงชีวิตแล้วมันว่าแห้ว ทั้งว่าแห้วทั้งเฉา ทั้งเหงาหงอย สิ่งนั้น แต่ถ้าเราระลึกถึงธรรมละ เราระลึกถึงธรรมมันชุ่มชื่นนะ เรามีโอกาส ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา เรามีโอกาสของเรา เราทำให้จิตใจเราสดชื่นขึ้นมา เหมือนกับนักกีฬา แข่งขันจะมีการชนะ เขามีกำลังใจของเขา นี่ก็เหมือนกัน มรรคผลมันมี เราสามารถทำได้ จิตที่ทุกข์ๆ ยากๆ อยู่ที่นี่ เราที่นั่งคอดกกันนี้เราทำได้ เราทำได้

คู่มือมือสิ “พลิก” หน้ามือกับหลังมือ จิตใจก็เหมือนกัน ถ้ามันเศร้าสร้อย มันเหงาหงอย เรามีความสดชื่นของเรา เราระลึกถึง ตรีกในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คูชีวิต

แบบอย่างขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเถา ท่านเกิดมาเป็นกษัตริย์ ท่านสละความ สะดวกสบายของท่าน ท่านออกไปค้นคว้าของท่าน ๖ ปีนะ พิสุงน์ตรวจสอบกันว่่าที่ไหนมีความ จริ่ง ที่ไหนมีความไม่จริง ถึงที่สุดแล้วโลกมันก็เป็นโลกนะ โลกเป็นของจอมปลอม โลกคือเป็น สมมุติ โลกมันเป็นจริงของมันอย่างนั้น

แต่ถ้ามันสังขรณ์มันยังไม่เกิด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงย้อนกลับมาอานาปาน สติ สิ่งใดที่มีคุณค่ากับความรู้สึกหัวใจนี้ ไม่มี ถ้าจิตใจมีความรู้สึก มีคุณค่าของมัน เห็นใหม่ ไป ทดสอบตรวจสอบกับเขามา ๖ ปีนะ ถ้าเป็นเรานั้นไม่มีทางไปนะ เราก็คอดกอดคนนะ แต่องค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารื้อค้นจากที่อื่นมาหมดแล้ว มันเป็นไปไม่ได้

เราระลึกถึงตอนเป็นเด็ก ตอนที่อยู่โคนต้นหว้า ถ้ากำหนดจิต กำหนดอานาปานสติ กำหนดลมหายใจอย่างนั้นนะ แล้วมันมีความสุขอย่างนั้น จิตมันสงบระงับอย่างนั้น นี่ระลึกถึงนะ เพราะมันไม่เกิดมรรค เกิดผลใจ แต่ตั้งใจจะทำแบบนั้น แล้วก็อธิษฐาน “ถ้าคืนนี้ ถ้าได้นั่งสมาธิ แล้วภาวนา ถ้าไม่สิ้นสุด เสียสละชีวิตนี้เลย จะไม่ลุกจากที่นั่ง” นี้อธิษฐานขนาดนั้น ตั้งตั้งใจจะ ขนาดนั้นแล้วทำของท่านจนพ้นจากกิเลสไปได้ นี่นึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พ้น ไป

พอบอกนึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กิเลสมันก็สอดเข้ามานะ “อ้าว นั่นองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะกล้าระลึกถึงอย่างนั้นหรือ เราจะทำของเรา มันเป็นเรื่องที่สุด ความสามารถของเรา นี้เวลากิเลสมันสอดเข้ามานะ”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านก็เป็นมนุษย์นะ ท่านสร้างบุญญานิจการมามาก แล้ว เวลาท่านตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเป็นศาสดา นี้เวลาตรัสรู้ขึ้นมาเป็นอาจารย์ของเทวดา ของพรหม ของ ต่างๆ เป็นอาจารย์สอนได้หมด สอนเพราะอะไร เพราะสิ่งทีในเรืองโลกๆ ถ้าเทวดา หมู่ของ เทวดาเขาก็รู้กันเห็นกันเสมอกัน หมู่ของพรหมเขาก็รู้กันเห็นกันเสมอกัน หมู่ของมนุษย์ก็รู้กัน เสมอกันเห็นเหมือนกัน นี้เรืองของมนุษย์กับมนุษย์รู้เท่ากัน เทวดาก็รู้เรืองของเทวดาเหมือนกัน พรหมก็รู้ว่าพรหมเหมือนกัน แต่เรืองของสังขรณ์มันไม่มีใครรู้

เรืองสังขรณ์ เห็นใหม่ ส่งออกหมด โดยธรรมชาติของจิตมันส่งออกหมด องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าให้ย้อนกลับต่างหากละ ธรรมะคือทวนกระแสเข้ามา ถ้าเป็นเทวดา เทวดาก็

ต้องฟังธรรม กำหนดจิตย้อนกลับเข้า ถ้าเป็นพรหมก็ต้องศึกษาของพรหมเข้ามา เป็นมนุษย์เราก็ต้องศึกษาของเราเข้ามา นี่ไง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนได้หมดเพราะอะไร เพราะจิตอยู่กับกาลเวลา อยู่กับวัฏฏะ นี่ผลของมัน เวลาของพรหมยาวกว่า เวลาของเทวดา เวลาของมนุษย์ มันก็คือเวลาเหมือนกัน จิตนี้ กาลเวลาต่างๆ มันไม่เคยตายไปจากจิต เพียงแต่จิตอยู่ในสถานะไหน

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าพอเราระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เรามีกำลังใจของเราขึ้นมา แล้วเป็นแบบอย่าง แล้วเรามีสิทธิ เราทำได้ แต่ถ้ากิเลสมันสอดเข้ามา มันบอกเราคิดเกินตัว คิดเกินกำลังใจของตัวเอง เห็นไหม เราปิดกั้นความจริงของเราเองต่างหากละ

ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีทุกตะเจ้ญใจอยากบวชมาก แล้วไปบวชกับใครก็ไม่มีใครรับบวช เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประชุมสงฆ์ว่า

“ทุกตะเจ้ญใจเคยมีคุณกับใคร?”

พระสารีบุตรยกมือเลย “เคยมีคุณกับข้าพเจ้า”

“มีคุณอะไร”

“มีคุณเคยใส่บาตรข้าพเจ้า ๑ ทัพพี”

“อย่างนั้น สารีบุตร เธอให้ทุกตะเจ้ญใจนี้บวชเถิด”

บวชเสร็จแล้วเอามาฝึกจนเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาได้ นี่ไง ทุกคนมีความสามารถ มีความเป็นไปได้ทั้งนั้นนะ ทุกตะเจ้ญใจก็ทำได้ถ้าเขามีสัจจะของเขา เขาตั้งใจตามความเป็นจริงของเขา แล้วเราทำไมทำไม่ได้ เราก็ต้องทำได้ ถ้าเราทำได้ขึ้นมา นี่มันมีกำลังใจขึ้นมาไง ไม่ใช่สักแต่จะทำ ถ้าสักแต่จะทำนะ “เราไม่มีความสามารถ เราทำไม่ได้ มรรคผลเกินความสามารถ เกินความไขว่คว้าของเรา”

ถ้าเกินความไขว่คว้าของเรา เรามีชีวิตอยู่ทำไม แล้วอะไรเป็นสิ่งที่สัมผัสธรรม

ตำราก็คือตำรานะ เราจะจดจารึกขนาดไหนมันก็เป็นตำรานะ แต่ถ้าจิตใจมันได้สัมผัสละสติมันก็เกิดขึ้น สติจริงๆ นะ เราได้แต่เชื่อมั่นมา ศึกษาเราได้แต่เชื่อมั่นมา แต่ถ้าเราตั้งสติขึ้นมา สติจะเกิดกับเราถ้าเราตั้งสติขึ้นมา แล้วตั้งก็ล้มผล็อย ล้มผล็อยไปอย่างนั้น แต่เราตั้งสติขึ้นมาแล้วเทียบเคียงสิ เห็นไหม ถ้าสติมันดี พุทโธมันก็ชัด ปัญญาอบรมสมาธิก็แจ่มชัด ถ้ามันแจ่มชัดขึ้นมาเราทำแล้วถ้ามันแจ่มชัดขึ้นมาเราประคองของเราไว้ นี่ถ้าชำนาญในวสี

ผู้ที่ชำนาญการ ชำนาญในการทำสมาธิ ถ้าผู้ที่ชำนาญในการทำสมาธิ สมาธิจะไม่เสื่อมนั้นคำว่า “เสื่อม” เสื่อมหมายถึงว่าเวลาเราทำไม่เป็น เราทำขึ้นมาแล้วเราขาดตกบกพร่อง เราไม่ใช่สติปัญญาใคร่ครวญของเรา แต่ถ้าเราใคร่ครวญของเรา เราทำสมาธิอย่างไร เราตั้งสติอย่างไร เรากำหนดอย่างไรแล้วจิตมันเป็นสมาธิ แล้วคำว่า “เป็นสมาธิ” คำว่า “สมาธิ” คือจิตมันสงบเข้ามา

แต่ถ้าคูสิ ควันหนึ่ง เช้า สาย บ่าย เย็น มันแตกต่างกันด้วยอุณหภูมิ จิตใจของเราถ้ามันกระทบละ สิ่งของมันกระทบนะ ตอนเช้ากิเลสมันพอใจของมันว่ามันมีร่มเย็นเป็นสุข พอตอนเที่ยงขึ้นมากิเลสมันตื่นรนแล้ว นี่มันทำสมาธิได้ยาก ยากตรงไหน? ยากตรงที่กิเลสของเราไง สิ่งที่ขัดข้องขัดแย้งในหัวใจมันทำให้การประพฤติปฏิบัติเราหละหลวมไปด้วย ฉะนั้น เราต้องประคองของเรา เราต้องรักษาของเรา

เวลาปฏิบัตินะ ธรรมะไม่เคยทำร้ายใคร ธรรมะมีแต่ให้คุณงามความดี แต่สิ่งที่ทำร้ายคือกิเลสค้นหาความทะยานอยาก อยากได้ไง อยากได้โดยที่ไม่สมเหตุสมผล อยากได้โดยความนึกคิดของตัวเอง แต่ถ้ามันมีสมเหตุสมผลของมันนะ คำว่า “สมเหตุสมผล” คนเรากิเลสหยาบ กิเลสละเอียด กิเลสหนา กิเลสบางแตกต่างกัน การกระทำของคนจึงแตกต่างกัน แยกต่างกันไปเพราะเหตุใด?

แตกต่างกันเพราะการกระทำของเรา ไม่ใช่แตกต่างกันด้วยการแบ่งแยกของใคร แยกต่างด้วยจิตนิสัยของเรา จิตนิสัยคือการกระทำมาจากอดีต กาลเวลาจากอดีตที่มันได้สะสมมา จิตใจนี้เวียนตายเวียนเกิดมา ฉะนั้น จิตใจเวียนตายเวียนเกิดมามันเป็นคุณสมบัติของเรา มันเป็นเรื่องของจิตได้สำนึกของเรา เราจะปฏิเสธไม่ได้ เราจะเรียกร้องฝักใฝ่ให้เป็นอย่างที่เราสมความปรารถนาไม่ได้ แต่เรามีสิทธิทำในปัจจุบันนี้ เรามีสิทธิทำให้มันเกิดขึ้นตามความเป็นจริง ถ้าเรา

มีสิทธิทำให้เกิดขึ้นตามความเป็นจริง แล้วเรามีสิทธิใหม่ เรามีโอกาสใหม่ ถ้าเรามีสิทธิ เรามีโอกาส เราก็ตั้งใจของเรา เราทำของเรา

เวลาในหมู่คณะของเราเนะ เราคุยธรรมะกัน เราคุยกันเพื่อให้กำลังใจต่อกัน เราคุยหาเหตุหาผล หาช่องทางที่เราจะออกจากกิเลสด้วยกัน ฉะนั้น เราคุยกันเพื่อเป็นข้อเท็จจริง เพื่อให้มีทางออกต่อกัน แต่ไม่ใช่จะทำให้เหมือน ทำให้เหมือนกันมันเป็นจรตนิสัย มันเป็นความสมเหตุสมผลของเขา แต่ถ้ามันสมเหตุสมผลของเรา เราเป็นช่องทางหาเป็นอุบายวิธีการของเรา นี้เราคุยกันได้ แต่จะเอามาเป็นว่าเราจะต้องเป็นอย่างนั้นๆ...ไม่ได้ คำว่า “ไม่ได้” เราทำตามความเป็นจริงของเรา

ถ้าเราตั้งใจแบบนี้ เรามีโอกาสของเรา เราทำของเรา มันก็ทำให้เราไม่เศร้าสร้อยหงอยเหงาจนเกินไป ถ้าคนมีความหวังนะ ถ้าเรามีความหวัง เราจะมีกำลังใจของเรา เรามีความหวัง ความหวังเพราะสิ่งใด? ความหวังเพราะว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ตรัสรู้ไปแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็มาเวลาได้ตายจากภพ จากใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพ้นจากกาลเวลา พ้นจากวิภวัญชะ เป็นวิภวัญชะไปแล้ว

ครูบาอาจารย์ของเราเวลาปฏิบัติเนะ หลวงตาท่านบอกว่า ท่านว่างงาน ว่าง ไม่มีบัญชี ไม่มีอยู่ในโลกนี้ กาลเวลาก็หมุนไป กาลเวลากับจิตนั้นไม่เกี่ยวกับแล้ว

แต่ของเราเกี่ยว เกี่ยวเพราะมันมีผลกับเราไง มันมีผลเพราะกรรมดีกรรมชั่วมันให้ผลกับเรา ถ้ากรรมดีกรรมชั่วมันให้ผลกับเรา เราปฏิบัติไม่ได้ เวลาที่ผ่านมาเราได้สร้างสิ่งใดมาละ แต่ถ้ามันเป็นปัจจุบันนี้เรามีโอกาสของเรา ถ้ามีโอกาของเรา เราทำของเรา หน้าทีการงานก็เป็นหน้าทีการงาน โอกาสที่เราจะประพฤติปฏิบัติ เรามีโอกาสของเรา แต่ถ้ามันทำยากนะ ทำยากเราก็พยายามให้กำลังใจ

“ความอยากที่เป็นมรรค” กับ “ความอยากที่เป็นกิเลส”

“ความอยากที่เป็นกิเลส” คือมันอยากไม่สมเหตุสมผล อยากแล้วไม่ทำ

แต่ “ความอยากที่เป็นมรรค” เห็นไหม อยากพ้นทุกข์ อยากให้มีจิตสงบ อยากมีสติ อยากมีปัญญา “อยาก” ก็ต้องฝึกฝน “อยาก” ก็ต้องขวนขวาย ถ้าการขวนขวายนั้น ถ้าเรายังหนุ่มแน่น

เราทำสะดวกสบายเราก็ตั้งใจทำ เดี่ยวแก่ชราขึ้นมาแล้วเราทำลำบาก ถ้าเราแก่ชราแล้ว เราก็ยังมี
ลมหายใจ ถ้าเราแก่ชราแล้วนะ โอกาสของเรา เห็นใหม่ ลูกก็ปวด นั่งก็ปวด นอนก็ปวด แต่ยังมี
ลมหายใจ เราก็กำหนดของเราเข้าไป กำหนดที่ลมหายใจนั้น

อริยาบถ ๔ คำว่า “อริยาบถ ๔ ยืน เดิน นั่ง นอน” ถ้าเป็น ทำนั่ง ถ้าจิตมันสงบ เรานั่งเพื่อ
จิตสงบ เราไม่ได้นั่งเพื่อจะมาอวดทำว่าใครสวยกว่าใคร เรานั่งเพื่อความสงบของใจ ถ้าเรานั่งแล้ว
มันไม่สะดวก บางคนถนัดเดินจงกรม

นั่งกับเดิน “เดิน” แล้วถ้าจิตมันจะลง “ยืน” ยืนรำพึง เราไม่ยึดทำอะไรทำหนึ่งเป็นทำตายตัว
เป็นที่ว่าคนที่ถนัด พระบางองค์ถนัดในทำนั่ง นั่งได้ทีหนึ่งครั้งวันก่อนวัน พระบางองค์ถนัดใน
การเดินจงกรม เดินจงกรมทั้งวันทั้งคืน นี่ไง มันเป็นที่ทำถนัดใช่ไหม ถ้าเราอายุมาก เราแก่เราเฒ่า
เราก็นอนได้ นอนปฏิบัติก็ได้ ทีนี้ถ้าเราคิดไม่ถึง เราบอกว่า เราจะปฏิบัติ เราจะนั่งสมาธิ เราจะ
เดินจงกรม แล้วร่างกายเราแก่ชรา เราก็ฝืน แต่ถ้าเรานอนทำ เรานั่งสบายๆ แล้วทำ ถ้ามันสงบลง
ล่ะ มันเกิดปัญญาขึ้นมาล่ะ เห็นใหม่ เราไม่ได้เอาที่ท่า เราปฏิบัติกันนี้เราเอาความสงบของใจ

เราค้นคว้านะ เราจะเปิดธรรมะ เราเปิดประวัติชีวิตของเราทางโลก เรารู้ได้หมด แต่
ธรรมะเรายังเปิดไม่ได้ แต่ถ้าเมื่อใดเราเปิดหนังสือธรรมะของเรา อ่านใจเราออก เราค้นหาใจเรา
เจอ แล้วเราเปิดบทเริ่มต้นได้ ถ้าเราเปิดบทเริ่มต้นได้ เห็นใหม่ เริ่มมีความชื่นใจ มรรค ผล
นิพพานมี มีที่ไหน? มีที่ใจนี้สัมผัส มีที่สันทิฎฐิโก มีที่ปัจจุตัง ถ้าใจมันสัมผัส ใจมันเกิดขึ้นมานี้
ใครจะต้องบอกเรา เรารู้ของเราชัดๆ

แต่ในปัจจุบันนี้มันเป็นสิ่งที่เรื่องของชีวิตโลกหมดเลย ความคิด ความกังวล ความวิตก
กังวลต่างๆ มันเป็นเรื่องชีวิตโลกหมด นี้เราถึงต้องฝืน “ฝืน”

“ความอยากที่เป็นมรรค” อยากดี อยากพ้นจากทุกข์ อยากให้จิตใจนี้เป็นไป ถ้าจิตใจนี้
เป็นไปนะ นี่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ไม่ให้เชื่อใคร ไม่เรียกร้องกับใคร ไม่
ขอร้องอ้อนวอนจากใคร แต่ต้องเกิดขึ้นจากความเป็นจริง ถ้าเกิดขึ้นจากความเป็นจริง เราถึงตั้งใจ
ตั้งสติของเรา แล้วกำหนดของเรา ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันจะร่วมเย็นเป็นสุข ถ้าจิตสงบร่วมเย็นเป็น
สุขมันจะมีกำลังใจ ถ้ามีกำลังใจ สิ่งที่เราได้สัมผัสแล้ว ถ้ามันยังทำไม่ได้ ทำสิ่งนี้ยังไม่ได้ สิ่งนี้จะ
ฝังใจตลอดไป

“ฝังใจ” แต่ถ้าสิ่งที่ฝังใจเป็นพื้นฐาน เราจะทำให้เป็นปัจจุบัน เรากำหนดของเราบ่อยครั้ง เข้า ชำนาญในวสี กำหนดพุทโธๆ หรือปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ามันสงบเข้ามา สงบเข้ามา แล้วเราใช้ปัญญาของเรา ปัญญาตรีกาในธรรม เห็นไหม เราจะเปิดธรรมะ ธรรมะที่เกิดขึ้นจากใจ ไม่ใช่ ธรรมะที่เราศึกษามา

“ธรรมะที่เกิดขึ้นจากใจ” ศีลก็เป็นศีลจริงๆ สติก็เป็นสติจริงๆ สมาธิก็เป็นสมาธิจริงๆ แล้ว ถ้าเกิดเป็นปัญญา ปัญญาอย่างนี้มันจะถอดมันจะถอน ปัญญาอย่างนี้มันจะทำให้จิตใจเราเข้าใจ เห็นไหม สิ่งที่เราไม่เข้าใจกันอยู่นี้มันเพราะอะไรล่ะ? อวิชชา ศึกษาธรรมะนี้รู้โจทยก่อน ถ้ารู้ โจทยก่อน เวลาทำสิ่งใดขึ้นไป เวลาศึกษาธรรมมาแล้วถึงให้วางไว้ก่อน โจทยก็คือโจทย โจทย อันนี้เป็นปฐมหมายปายทาง เป็นสิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผ่านไปแล้ว แล้ววางไว้ให้ เป็นการยืนยันกับเรา ให้เราตรวจสอบได้ไง

เวลาเราประพฤติปฏิบัติไปนะ เวลาสิ่งใดที่เกิดขึ้น คุณติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กับพระปัจเจกพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้าก็รู้เหมือนกัน แต่ไม่ได้บัญญัติศัพท์อย่างนี้ไว้ แต่องค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติศัพท์ไว้ เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นไปเราจะตรวจสอบกัน ตรงนี้ไง ถ้าเราปฏิบัติไป เริ่มต้นจิตสงบมากสงบน้อย เวลาเกิดปัญญาขึ้นมามันพิจารณาแล้วมัน ปล่อยวางอย่างใด พอมันปล่อยวางนี้กิเลสมันจะเข้าข้างตัวเองตลอด กิเลสมันจะให้คุณค่าในการ ประพฤติปฏิบัติของเราเกินความเป็นจริง

เวลาเราปฏิบัติใช้ใหม่ สิ่งที่เราสัมผัสลูกลูกกลานนั้นก็เป็นกิเลสประเภทหนึ่ง เวลาเรา ปฏิบัติได้ เวลาเรามีสติปัญญาของเรา แล้วเราเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็น จริง แล้วเราพิจารณาของเราไปนะ มันเป็น “ตทังคปหาน” กับ “สมุจเฉทปหาน”

“สมุจเฉทปหาน” คือการชำระกิเลสจบสิ้น เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป

แต่ถ้า “ตทังคปหาน” เวลาเราประพฤติปฏิบัติไปมันปล่อยวางเหมือนกัน

ถ้าปล่อยวาง เราก็ว่าคำว่า “ปล่อยวาง” นี้ขั้นต่างๆ คุณติ เวทนาดับหมด ทุกอย่างดับหมด เวลาเวทนาดับนะ สมาธิมันก็ดับ เวลาขั้นมันรวมตัวนะ เวลาเรานั่งสมาธิ สมาธิคือจิตสงบผ่าน ขั้นเข้าไป นี่เป็นสมาธิ สมาธิมันก็เป็น

แต่เวลาเราปฏิบัติ นี่ไง สิ่งที่ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เอาไว้เวลาให้เราตรวจสอบ ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์นะ แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ท่านรู้แล้ว ท่านรู้ก่อนเราอีก แต่ท่านให้อุบาย เพราะ “ทฤษฎี” เวลามันเกิดทฤษฎี สิ่งใดมันก็ไม่เป็นประโยชน์กับบุคคลคนนั้น แต่ถ้าให้อุบายให้บุคคลคนนั้นเข้าใจ นี่การคิดก็การคิด คิดที่ว่าเราคิด เรายึดมั่นของเรา มันจะสั้นเข้า แต่ถ้าพอเราเกิดทฤษฎี เกิดความยึดของเราเพราะเราสงสัย

พอสงสัย เพราะครูบาอาจารย์หรือว่าหมู่คณะบอกว่า สิ่งนี้มันคลาดเคลื่อน หรือไม่เป็นความจริง มันจะเกิดทฤษฎีว่า จริง ของเราใช่ แล้วพอเกิดใช่ ทฤษฎี เห็นใหม่ คุณติ ตัณห์มันก็บวกความยึดมั่นถือมั่นมันบวกมากขึ้น พอบวกมากขึ้น การแก้การจะปล่อยวาง เหตุผลมันเข้าไม่ถึง แต่ถ้าพูดถึงให้อุบายให้เราพิสูจน์ เราพิสูจน์ของเราเอง พอเราพิสูจน์ของเราเอง มันไม่ใช่ตั้งแต่ต้น แต่เพราะเกิดทฤษฎีไปยึดมั่นเอง พอเราพิสูจน์ไปมันก็ไม่ใช่ นี่เวลาที่มีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะ การประพฤติปฏิบัติเราจะสะดวกขึ้น แล้วไม่เสียเวลามาก

แต่ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์นะ อย่างเช่นหลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ ท่านมีแต่ตำรา มีแต่พระไตรปิฎก แล้วพอประพฤติปฏิบัติขึ้นไปต้องค้นคว้า ตรวจสอบแล้วตรวจสอบอีก แต่เพราะท่านเป็นผู้ที่มีบารมี แต่ของเรามีบารมีใหม่ ถ้าเรามีบารมีนะ เราปฏิบัติแล้ว เราตรวจสอบแล้วมันจะเข้าสู่มัชฌิมาปฏิปทา เข้าสู่ทางสายกลางในสังขารมรรคสามัคคีมันรวมตัวอย่างไร มันสมุจเฉทปหานอย่างไร มันจะเป็นประโยชน์ตามความเป็นจริงถ้าผู้ที่มีบารมี

แต่ผู้ที่ไม่มีการบารมีนะ แค่อาการวูบวามันก็บอกว่าสามัคคีแล้ว อาการวูบวามันนะ คุณติ คุณในทางโลกเขา คนแก่คนเฒ่าเดินไปเขาจะล้มอยู่แล้ว เซซ่ายเซขวานั่นนะ วูบวามันอย่างนั้นมันจะสามัคคีอะไร มันจะเป็นมรรคอะไร วูบวามันอย่างนั้นโลกเขาก็เป็นกัน คนนักกีฬา เวลามันออกกำลังกาย มันออกกำลังมากมันก็เป็นลมแล้ว ถ้าเป็นลมเป็นแล้งอย่างนั้นมันจะไม่สามัคคีได้อย่างไร มันไม่เป็นความจริงหรอก ถ้าไม่มีบารมีนะ มันสั้นไหว มันห้วนไหวไปกับอารมณ์ความรู้สึกหมดนะ

แต่ถ้ามันมีบารมีนะ มันตรวจสอบ ตรวจสอบ ตรวจสอบ การตรวจสอบนั้น นี่ชำนาญในวิธี ถ้ามีความชำนาญ มีความค้นคว้า มีการกระทำ มันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ

ปฏิบัติไป ความดีที่ยังดีกว่านี้ยังมีอยู่ ความดีที่ละเอียดกว่านี้ยังมีอยู่

“บุญชน กัลยาณบุญชน” เราบุญชนคนหนา คนหนากระทบสิ่งใดมันก็ยึดไปหมด กระทบสิ่งใด ก็เลศตัดหาความทะยานอยากเหมือนยางเหนียว คูสิ แผ่นยางเหนียวๆ อะไรที่มันปลิวมา มันตกไปแล้วมันจะผ่านไปได้อย่างไร? มันติดหมดนะ ตัดหาความทะยานอยากคือยางเหนียว แล้วอารมณ์ความรู้สึก ความนึกคิดของเรามันจะผ่านจิตดวงนี้ไปได้อย่างไร?

มันจับไว้หมดละ อารมณ์ความรู้สึก เวลาถึงคิดสิ่งที่ไม่ดีนะ มันยิ่งยึดมาก แล้วยิ่งเวลาศึกษาธรรมะขึ้นมาไม่รู้ไปหมด แล้วรู้ไปหมดมันมีความจริงอะไร ถ้ารู้ไปหมดนะ ดูเวลาเราเจ็บไข้ได้ป่วย เรากินยา ปฏิบัติยามันยังมีนะ มันถึงเวลากินยาเข้าไป ทางเคมีมันต้องมีปฏิกริยาให้กำจัดโรคร้ายไข้เจ็บอันนั้น แล้วเราศึกษามามันเป็นปฏิกริยาอะไร มันทำอะไรเป็นความจริงขึ้นมาบ้าง? มันไม่มีอะไรเป็นความจริงขึ้นมาเลย

แต่เวลาเราปฏิบัติขึ้นมาเขาก็บอกว่า “ปฏิบัตินั้นมันจะมีผลหรือ ปฏิบัติมันจะเป็นความจริงหรือ”

ปฏิบัตินะ เราทำให้ยางเหนียวของเรา ตัดหาความทะยานอยากนะ พุทโธก็พุทโธไม่ได้ เวลาความจริงของเราพุทโธไม่ได้ เวลาอารมณ์ที่มันปั่นป่วน อารมณ์ที่มันทำให้หัวใจสั่นไหวนี้ได้หมด เพราะมันเป็นสิ่งที่กิเลสชอบ

เวลาครูบาอาจารย์ท่านเปรียบนะ “จิตนี้มันหิวโหยนัก”

สิ่งใดผ่านมามันก็กินหมด มันเสวยหมด เสวยอารมณ์ใจ ความดี ความชั่ว ความคิด ความเฉา ความหงอยเหงา มันก็กินหมดเลย มันเสวยหมด แล้วเราก็เปลี่ยน เปลี่ยนให้กำหนด พุทธานุสติ ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทโธๆ นี้พุทธานุสติ ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยสติ “พุทธานุสติ” ระลึกถึงพุทโธๆ เพื่อเป็นขั้วเป็นมงคลกับชีวิตของเรา เป็นขั้วเป็นมงคลกับหัวใจนี้ อย่าเที่ยวไปเสวย อย่าเที่ยวไปเก็บเกี่ยวสิ่งที่มันให้แต่ไม่เป็นประโยชน์กับหัวใจเลย สิ่งนั้นมันให้กับหัวใจเศร้าสร้อยหงอยเหงามาตลอด

พุทโธๆ ไปมันคัดค้าน มันขัดแย้งกับกิเลส กิเลสมันไม่พอใจ มันจับปลัดจับผลู จับไม่ได้ พุทโธไม่ได้ พุทโธแล้วเครียด พุทโธแล้วต่างๆ นี้เริ่มต้นนะ เหมือนคนเล่นกีฬาไม่เป็น คนเริ่มต้น

เล่นกีฬาไม่เป็น แต่เราจะฝึกกีฬานั้น เงาะๆ ะๆ ไปทั้งนั้นนะ แต่ถ้าตั้งใจฝึก มีพรสวรรค์ ตั้งใจฝึก มันเป็นไปได้ นี่ก็เหมือนกัน จิตใจที่เราเห็นคุณค่าสิ ถ้าเราเห็นคุณค่าว่าเกิดมานี้แสนทุกข์

การเกิดนะ มันเกิดโดยกรรม เกิดปฏิสนธิจิต เกิดในไข่ เกิดในครำ เกิดในครรภ์ เกิดโอปาติกะ มันเกิดอยู่แล้ว การเกิดแบบนี้มันเกิดโดยกรรม แต่เวลาเราทำสมาธิ เราทำความสงบของใจ เพื่อใช้ปัญญา เราจะเกิดในธรรม เราเกิดในธรรมนะ เกิดตาใสๆ เกิดแบบมีความรู้สึก เกิดที่จิต เกิดในภพในชาตินี้

เราคิดดูสิ เราเป็นปุถุชน เป็นคนหนา เรามีแต่ความทุกข์ยากในหัวใจ แล้วถ้าจิตมันสงบมีความร่มเย็นเป็นสุขละ แล้วเวลามันสงบแล้วใช้ปัญญานะ เวลาออกมานางชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ ความชอบธรรมมันเกิดขึ้น มันทำให้จิตใจนี้เด่นมาก มันทำให้ในหัวใจเราฟองโต มันมหัศจรรย์ สิ่งมหัศจรรย์นะ โลกเขาไปหาความมหัศจรรย์กัน สิ่งมหัศจรรย์ทางโลก เป็นวัตถุเป็นข้าวของ เป็นสิ่งต่างๆ เป็นความมหัศจรรย์

แต่เวลาจิตใจที่มันเป็นไปได้ ความมหัศจรรย์ที่มันเกิดขึ้นมา นี่เวลาเกิดเป็นมนุษย์นี่นะ ทางวิทยาศาสตร์เขาพิสูจน์กัน พยายามจะหาคำตอบกันว่ามนุษย์มาจากไหน เกิดมาทำไม ตายแล้วไปไหน เขาพยายามหาคำตอบกัน แต่มันไม่ใช่สิ่งมหัศจรรย์ในทางธรรมเลย เพราะการเกิดนี้เกิดโดยกรรม จิตนี้เกิดแน่นอน เกิดในสถานะไหน มันเกิดอยู่แล้ว แล้วเกิดมาก็ทุกข์ๆ ยากๆ อย่างนี้

แต่เวลาเราจะตั้งใจทำคุณงามความดีของเรา เราจะต้องตั้งสติของเรา แล้วถ้ามันสงบเข้ามา นี่ไง ปุถุชนเกิดเป็นกัลยาณปุถุชน นี่จิตมันขยับตัวเพิ่มขึ้นแล้ว จิตมันมีหลักมีเกณฑ์ของมันเพิ่มขึ้น จากปุถุชนคนหนา ยางเหนียว สิ่งใดคิดไปหมด คิดไปทุกเรื่อง คิดไปหมดทุกอย่างเลย นี่ถ้าเราควบคุมด้วยคำบริกรรมของเรา ควบคุมแล้วเราฝึกใช้คำบริกรรมให้จิตมันเกาะ

คำว่า “จิตมันเกาะ” พุทฺโธๆ นี่จิตมันเกาะ

ถ้าไม่เกาะ ยางเหนียวมันไปเกาะอย่างอื่น มันสวดยทั้งหมด

แต่พุทฺโธๆ จนถ้ามันเริ่มสงบได้ ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ พอเป็นความเข้าใจของมัน แล้วใช้ปัญญาใคร่ครวญของเรา ทำไมคราวนี้พุทฺโธได้ ทำไมคราวที่แล้วพุทฺโธไม่ได้ ทำไมพุทฺโธไปแล้วมันทำไมมันง่วงหงาวหาวนอน ทำไมพุทฺโธไปแล้วมันไม่สดชื่นเลย นี่เราหาแง่มุม หาโอกาส

นี่เป็นเพราะเหตุใด แล้วมีครูบาอาจารย์ ท่านมีข้อวัตรปฏิบัติ มีอุบายวิธีการ นี่เราทำของเรา พอมันเริ่มเห็นเหตุเห็นผล คำว่า “เห็นเหตุเห็นผล” กัลยาณปุถุชนเห็นตรงนี้

กัลยาณปุถุชน “รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร”

จิตเรามีตัณหาความทะยานอยาก นั่นนะคือมาร แล้วมันก็เอาสิ่งนี้ “รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงแห่งมาร เป็นพวงดอกไม้” มันเอามาล่อนะ แล้วจิตนี้ก็โง่งนั้ ไม่รู้อะไรเลย เสียงมาก็ชอบ รูปมาก็ชอบ รสมาก็ชอบ สิ่งใดมาชอบหมด ดีไปหมดเลย

แต่พอมันใช้มีปัญหา เราพูดโทษก็ไม่ได้ นู่นก็ไม่ได้ แต่เราใช้ปัญหาทดสอบ แล้วเราแก้ไขของเราจนเห็นโทษของมัน “อ้อ! มันฟุ้งซ่านก็เพราะนี้ไง ชอบที่นุ่มนวล ชอบสิ่งที่ดี สิ่งที่ไม่ดีก็ขัดแย้งขึ้นมา ใจก็ฟู” นี่บ่วงของมาร พวงดอกไม้แห่งมาร มันเอามาล่อ มันเอามารัดคอ แล้วเราก็ก้มลูกคลุกคลาน เราก็ยังโง่กับเขากับมัน

แต่พอจิตมันสงบแล้วเรามีปัญญาของเราใคร่ครวญของเรา จากจิตสงบบ่อยครั้งเข้า จนมันขาด สิ่งที่ว่า รูป รส กลิ่น เสียง ขาดจากใจ จิตนี้มันปล่อยหมด มันปล่อยรูป รส กลิ่น เสียงเลย รูป รส กลิ่น เสียงเงอะๆ งะๆ อยู่ข้างนอก แต่สติมันพร้อม นี้ไง ถ้าสติมันพร้อมกับความรูสึกของเรา สติมันพร้อม มันควบคุมจิตได้ ถ้าควบคุมจิตได้ นี่กัลยาณปุถุชน

เป็นปุถุชนเหมือนกัน แต่มันพ้นจากคนหนา คนหนานี้มันควบคุมไม่ได้ มันเป็นธรรมชาติไหลกันไปที่ไหลกันมา กระแสนุ่นกระแสนี้ติดกันไปหมด เป็นเนื้อเดียวกันไปหมดเลย แบ่งแยกไม่ถูก แต่พอมีสติปัญญาใคร่ครวญแล้วนี่มันแบ่งแยกได้แล้ว รูป รส กลิ่น เสียง กับจิตของเรา พอจิตของเรามันควบคุมได้ ถ้าควบคุมได้ นี่กัลยาณปุถุชนมีพื้นฐานแบบนี้

พอมีพื้นฐานแบบนี้ รักษาจิตจนถึงตั้งมั่น พอตั้งมั่นขึ้นไปนี่มันนุ่มไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม จากปุถุชนเป็นกัลยาณปุถุชน พอกัลยาณปุถุชนจะเริ่มตื่นโสดาปัตติมรรค ถ้าจิตสงบเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ตามความเป็นจริง เวลาจิตมันสงบเข้ามานะ สงบจากปุถุชนเข้ามาเป็นกัลยาณปุถุชน มันสงบเข้ามา มันตั้งมั่นของมัน แต่มันก็เป็นปุถุชนนะ มันเป็นปุถุชน แต่มันมีความสงบระงับนะ มันเข้าใจได้ มันมีปัญหาของมัน

เวลานุ่มไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม นี้โง่บุคคล ๘ จำพวก

“บุคคลที่ ๑ กำเนิด”

ถ้าบุคคลที่ ๑ กำเนิดแล้วนะ นี่โศคาปัตติมรรค ถ้าจิตมันรู้จิตมันเห็นตามความเป็นจริง เรา
จะเดิน โศคาปัตติมรรค ถ้าเป็นโศคาปัตติผลละ เกิดเป็นโศคาปัตติผล

เวลาที่มันไม่มีต้นไม่มีปลาย มันจะมีขอบเขตของมัน ถ้ามีขอบเขตของมัน แต่เวลาของเรา
นี่ไม่มีขอบเขต เวลาก็คือเวลา เวลาไม่มีวันตาย เวลาคือว่าจิตดวงนี้จะอยู่กับกาลเวลา กาลเวลา
ไหน จิตนี้อยู่สถานะไหนก็อยู่กาลเวลานั้น แต่เพราะเรามีสติมีปัญหา เพราะเราเป็นชาวพุทธ
เพราะเราเชื่อในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครูบา
อาจารย์ของเรา เวลาได้ตายจากภพในใจของท่านไปหมดแล้ว เพราะท่านทำของท่านอย่างนี้

ฉะนั้น เวลาเราประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา ถ้าจิตมันนุ่มไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต
เห็นธรรม โดยความเป็นจริง “โดยความเป็นจริงนะ”

จิตจริง โศคาบันก็จริง

จิตจริง ธรรมะจะเป็นความจริง

ถ้าจิตจอมปลอม จิตเจ้าเล่ห์ มันอาศัยเบี่ยงเบน อ้างอิงธรรมะ แต่ตัวมันเองหลอกหลวง
หลอกหลวงแม้แต่จิตของตัวเอง จิตของตัวเองวิชาพญามารมันครอบงำของมัน แล้วมันไม่มีทางออก
หรือ แต่ถ้ามันจะมีทางออก จากปุถุชนเป็นกัลยาณปุถุชน นี่เป็นเพราะเหตุใด เป็นเพราะมี
สติปัญญาของมัน

ทีนี้ ถ้าคนไม่มีอำนาจวาสนาบารมี พอมันสงบเข้ามาก็เหมือนฤๅษีชีไพร ฤๅษีชีไพรพอเขา
ทำจิตสงบเขาว่าเป็นสุขยอดปรารถนาของเขา ถ้าจิตสงบแล้วเขาจะรู้วาระจิต เขาจะเหาะเหินเดิน
ฟ้า นี่เป็นฌานโลกีย์ทั้งนั้นนะ ฌานโลกีย์ทำให้คิด คิดเพื่ออะไร? คิดเพื่อให้ชีวิตนี้หมดไป คิดให้
ตายอยู่ในวัฏฏะ คิดให้โดยที่ไม่ได้การประพฤติปฏิบัติ

คำว่า “คิด” สำคัญผิดใจ สำคัญผิดว่าสิ่งนี้เป็นมรรคเป็นผล

แต่ถ้าคนที่มีอำนาจวาสนาบารมี เห็นไหม ไม่สำคัญผิด ไม่สำคัญตน ถ้าจิตมันปล่อยวาง
“รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร” มันสงบระงับของมัน แต่มันมีสิ่ง

ใดที่มันชำระล้างล่ะ? มันไม่มี ถ้ามันไม่มี ถ้าเราฝึกหัดของเรา มีครูบาอาจารย์ของเรา ให้น้อมไป ถ้าคนมีอำนาจวาสนาบารมีมันจะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม โดยที่จิตมันก้าวเดินไป แต่ถ้าเราไม่มีอำนาจวาสนา ล้มลุกคลุกคลานนะ

“โศคาปัตติมรรค” เราจะก้าวขึ้นสู่โศคาปัตติมรรค สิ่งเป็นเวลาเป็นโศคาปัตติมรรคมัน ระหว่างก้าวเดิน เห็นใหม่ คนเริ่มมีโอกาส คนเริ่มได้หน้าที่การงาน แต่ทำแล้วไม่ประสบความสำเร็จ เขาจะไม่ได้ผลตอบแทน แต่ถ้ามีหน้าที่การงานนะ เราพยายามฝึกฝนของเรา เราพยายามทำของเรา ล้มลุกคลุกคลาน

งานการชำระกิเลสเป็นงานที่หนักหนาสาหัสสาครรจ์ งานที่ชำระกิเลสใช้ใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญานิการมา ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย นี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละพระองค์จะมีอายุขัย จะมีอำนาจวาสนาแตกต่างกัน แล้วมันจะมีอำนาจวาสนาบารมี ฉะนั้น เราเป็นชาวพุทธ เราอยากประพฤติปฏิบัติ เราได้สร้างบุญกุศลของเรา มา เราเกิดเป็นมนุษย์นี้มีโอกาส มีสิทธิ มีเสรีภาพ มีการกระทำ แล้วเราเป็นชาวพุทธ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน

“มารเอ๋ย เมื่อใดภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาของเรา”

“ของเรา” เห็นใหม่ นี่ฝากศาสนาไว้กับเราภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา

แล้วเราเป็นชาวพุทธ เราเป็นเจ้าของศาสนาโดยชื่อ แต่เรายังไม่ได้สัมผัสตามความเป็นจริง ถ้าผู้ใดได้สัมผัสตามความเป็นจริง นี่ในศาสนาในสมัยพุทธกาล ถึงในศาสนาพุทธเรา วัดทุกวัดพระอรหันต์เต็มไปหมดเลย มีแต่พระอรหันต์เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากำลังเกี่ยวเชิญ กำลังประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง แล้วเราเป็นชาวพุทธได้แต่ชื่อ แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันก็จะได้ตามความเป็นจริง

ถ้าได้ตามความเป็นจริง “ปุถุชน กัลยาณปุถุชน” ชื่ออย่างนี้มันอยู่ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วางเป็นระดับขั้นของจิต จิตมันมีความสูงความต่ำอย่างไร จิตมีอำนาจวาสนาขนาดไหน นี่มันเป็นระดับในธรรมวินัยที่บัญญัติไว้ แล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นไป เราคนเดียว จิตดวงนี้ดวงเดียว แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นไปแล้วมันพัฒนาของมันขึ้นไป พัฒนาขึ้นไป

จนถึงถ้ามันนุ่มไป ถ้าจิตมีอำนาจวาสนา มันจะรู้มันจะเห็นของมัน เห็นของมันแล้ววิปัสสนา
ปล่อยวางขนาดไหน มันเป็นความจริง

แล้วการปล่อยวาง เวลาปล่อยวางโดยปัญญา ปล่อยวางโดยมรรคสามัคคี โดยความชอบ
ธรรม ถ้าความชอบธรรม งานชอบ เพียรชอบ ความระลึกรชอบ ระลึกคือสติ ความระลึกรชอบ งาน
ชอบ เพียรชอบ ปัญญาชอบ ทุกอย่างความชอบธรรม ความชอบธรรมถ้ามันเริ่มความเป็นจริง นี่
การทำงานของใจ การใช้ปัญญา การประพฤติปฏิบัติมันอยู่ที่นี้ มันอยู่ที่ว่าถ้าจักรมันหมุนไป คือ
ปัญญามันหมุนออกไป ถ้าปัญญามันหมุนออก ออกไปจากไหน? ออกไปจากจิต

เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติ เราระลึก วิดก วิจารณ์ พุทธานุสติมันเกิดจากอะไร? เกิดจากจิต
ดวงนั้นมีความศรัทธา มีความเชื่อ แล้วระลึกขึ้นมา นี่วิดก วิจารณ์ ที่นี้ออกมาจากจิต เวลาสงบเข้า
ไปสู่จิต ถ้าจิตมันมีการกระทำ มันสงบ มันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน ถ้ามีหลักมีเกณฑ์ของมันนะ เวลา
มันออกใช้ปัญญา ออกใช้ไปจากไหน? ก็ออกใช้ไปจากจิต

นี่ไง สิ่งที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปฐมขันธ์ที่คนหนา มันเป็นเรื่องโลกๆ มันเป็นเรื่องโลกเพราะ
ความคิดความรู้สึกที่เศร้า ความเศร้า ความหงอยเหงา ความทุกข์ความระทมในหัวใจ มันเรื่องโลก
ทั้งนั้นนะ แต่เพราะเรากำหนดพุทธานุสติจนจิตมันสงบเข้ามา ตัวจิตนั้นคือสมถกรรมฐาน ฐาน
ที่ตั้ง คือปฏิสนธิจิต จิตที่มันเกิดในใจ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ ไอ้ตัวจิตตัวนี้ ไอ้ตัวจิต ไอ้ตัวที่
ได้สัมผัสธรรม ไอ้ตัวที่เป็นธรรมจริงๆ นี่ ไอ้ตัวที่นั่งอยู่นี่ ไอ้ตัวที่อยู่กลางหัวอกที่ไม่มีใครหามัน
เจอนี่

พอมันสงบระงับเข้ามา สิ่งนี้มันเกิดขึ้นมา เวลามันออกใช้ปัญญา มรรคมันเกิด นี่โสดา
ปัตติมรรค มรรคคืออะไร? งานชอบ เพียรชอบ

เขาบอกว่า “เลี้ยงชีวิตชอบก็หาอยู่หากินชอบ ทุกอย่างก็ชอบธรรมหมดแล้ว”

นั่นมันเป็นฆราวาสธรรม นั่นเป็นเรื่องโลก แต่การเลี้ยงชีพ การหาอยู่หากินมันเรื่องของ
ปากของท้อง มันเป็นเรื่อง...สัตว์มันก็ทำได้

แต่ถ้าพอจิตมันสงบเข้ามาใจ “เลี้ยงชีพชอบ” ถ้ามันเป็นธรรมจักร ถ้าจักรของธรรมมัน
เคลื่อน นี่เลี้ยงชีพด้วยอะไร ความหิวกระหายสิ่งใด อารมณ์ความรู้สึกต่างๆ จิตมันหิวกระหายมัน

ก็เกาะหมัดด้วยตัณหา ด้วยยางเหนียว แต่พอมันอึดเต็มของมันขึ้นมา เวลามันเกิดขึ้นมา เห็นใหม่ เลี้ยงชีพชอบ เลี้ยงหัวใจชอบ อารมณ์ความรู้สึก ความสัมผัสของใจ ใจรับรู้รสนะ ถ้ามันสงบ ขึ้นมามันก็รับรู้รสของความสงบ นี่สมาธิธรรม

แต่เวลาเกิดปัญญา รสของธรรม รสของปัญญาญาณ มันมีรสชาติ พอมีรสชาติ การกระทำ ถ้ามีการกระทำ คนถึงเข้มแข็ง เวลาประพฤติปฏิบัติถึงเข้มแข็ง การปฏิบัติด้วยความจริงจัง ความมองอาจกล้าหาญ ในเมื่อจักรมันหมุน ปัญญามันเกิด ถ้าปัญญามันเกิด จักรมันหมุนนะ การกระทำมันมีรสชาติ มันมีความชุ่มชื้น

จากที่ว่าคอตก ทำนุ่นก็ไม่ได้ เคนจกรมก็ไม่ได้ นั่งสมาธิก็ล้มลุกคลุกคลาน ถ้าจักรมันหมุนแล้วมันมีรสชาติ มันมีความเพลิดเพลิน ทั้งวันทั้งคืน ไม่อยากสูงสิง ไม่อยากยุ่งกับใคร มันนั่งสมาธิของมันนะ มันทำของมัน กาลเวลานี้สงวนมาก ใครอย่าเข้ามายุ่ง แคบิณฑบาตนะ พระแคบิณฑบาต โยมแค่มืออาหารตกถึงท้อง ขอให้ชีวิตนี้มันอยู่ได้ แล้วมันหมุนของมัน มันมีสุข มีความสุข มีความชุ่มชื้น มีความแจ่มใสของมัน มันหมุนของมัน หมุนแล้วหมุนเล่า พอหมุนแล้ว ฝีกหัด นี่โศคาปัตติมรรค

ล้มลุกคลุกคลานนะ เพราะจิตมันเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญโดยธรรมชาติใช้ใหม่

เงินที่เราใช้สอยไปเราก็ต้องหาทุนมาเติม สติพอใช้ขึ้นไป สติมันใช้มาก สติมันก็อ่อนแอลง พออ่อนแอลง ความรู้สึกนี่ก็คิดมันก็อ่อนตามหมด ถ้าอ่อนตาม สมาธิมันก็อ่อนลง พอสมาธิอ่อนลง ปัญญามันหมุนไป

“มรรคญาณ” มรรคไม่สามัคคี นี่จักรมันหมุนไปมันไม่มีกำลังของมัน เราก็ต้องวางแล้ว กลับมาพุทธานุสติ กลับมาปัญญาอบรมสมาธิเพื่อให้มีกำลังขึ้น พอมีกำลังขึ้น สติก็แจ่มชัดขึ้น สมาธิก็มีขึ้น ทุกอย่างพอมีขึ้น พอออกใช้ปัญญา ปัญญามันก็มีกำลังขึ้น มันก็หมุนของมัน มันก็ใช้ปัญญาใคร่ครวญของมัน มันปล่อยขนาดไหนก็คือปล่อยนะ แต่มันไม่มีผลตอบรับหรอก

แล้วพุดถึงสิ่งที่มันจะเป็น โศคาปัตติผล ถ้ามันเป็น โศคาปัตติผล มันจะเป็นตามข้อเท็จจริง ถ้าเป็นโศคาปัตติผลนะ นี่ผู้ปฏิบัติยาก รู้ยาก ปฏิบัติยาก รู้ง่าย ผู้ที่ปฏิบัติง่าย รู้ง่าย ปฏิบัติง่าย รู้ยาก

เราขยันหมั่นเพียรของเรา เราอย่าเดินเลื้อย ถ้าเดินเลื้อยนะ มันเจริญแล้วเสื่อม พอเสื่อมขึ้นมาแล้วนะ มันขึ้นได้ยาก

ถ้าเวลาครูบาอาจารย์นะ เราอยู่กับครูบาอาจารย์มามาก ถ้าครูบาอาจารย์ท่านเป็นธรรมองค์ไหน บุคคลคนไหนถ้าปฏิบัติดีท่านจะกันไว้ กันไว้คือว่าพยายามอย่าให้คนเข้าไปยุ่งด้วย กันเวลาไว้ไง เพราะถ้าคนเข้าไปยุ่ง ไปคุย ไปสูงส่ง ไปแบบว่าเขาต้องการให้หลีกเร้น ถ้าไม่หลีกเร้นสิ่งที่กระทบมันกระทบเข้าไปถึงหัวใจ ถ้ามันกระทบเข้าไปถึงหัวใจนะ แล้วผู้ที่ปฏิบัติ เขาเรียก “ชวนะ” หูดามันจะดีมาก เสียงสิ่งใดก็อกแก้มันจะทำให้สะท้อนหัวใจทันทีนะ

อย่างเรานี้แหละ ถ้าคนหนาใจใหม่ สิ่งใดมันจะสะท้อนเราก็ดูไม่ค่อยรู้สึกสะท้อนหัวใจมากนัก แต่ถ้าผู้ที่ประพฤติปฏิบัติดีนะ จิตเป็นสมาธินี้ไม่อยากให้ใครเข้ามาส่งเสียงกระทบเลยละ อย่างที่ว่า “รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร” ถ้าไม่รู้จักว่ามันเป็นบ่วงเป็นโทษนะ เราก็ดูมันแคบกับมัน แต่พอมันเห็นโทษแล้วมันก็ไม่อยาก ไม่อยากเข้าใกล้ พอไม่อยากเข้าใกล้แล้วมากกระทบเรานะ จิตมันจะสะท้อนมาก ที่นี่สะท้อนมาก พอสะท้อนแล้วมันก็สะท้อนถึงหัวใจ ลมลูกกลูกกลานไปหมดก็ต้องเริ่มกันใหม่ พอเริ่มต้นกันใหม่ละ นี่ไง เวลาปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ที่ท่านมีสติมีปัญญามีความรู้ ท่านจะกันไว้

ฉะนั้น พอกันไว้ เราปฏิบัติของเรา เราก็ต้องรักษาตัวเราด้วย ถ้ารักษาตัวเราด้วยนะ เราจะไม่พูดพรั่าๆ ไปกับใครหรอก เราจะสงวนเวลาของเรา จะคุยกันต่อเมื่อเวลาน้ำร้อน เวลาจะคุยกันต่อเมื่อเรามาทำข้อวัตร เราจะเห็นกัน เราก็ทักทายกันเป็นครั้งเป็นคราว สุดท้ายเราก็เข้าที่ของเรา เราทำของเราละ

ฉะนั้น ทางโลกเขา เวลาเขาเห็นอย่างนี้เขาบอกว่า “อย่างนี้เป็นการทำที่ไม่เกื้อกูลกัน ไม่คู่แกลกัน”

นี่ละ การเกื้อกูล การเกื้อกูลแบบธรรม การเกื้อกูลแบบโอกาส

สัปปายะ ๔ อาจารย์เป็นสัปปายะ หมุกณะเป็นสัปปายะ สถานที่เป็นสัปปายะ ฯลฯ เขาแสวงหากัน คนที่ประพฤติปฏิบัติเขาแสวงหาความสงบวิเวก เขาแสวงหาเวลาของเขาที่ได้

ประพฤติปฏิบัติ เขาไม่ได้แสวงหาความร่ำรวยที่จะต้องเอาเวลานั้นไปค้าไปขาย ไปวางแผน ทำธุรกิจกัน เขาไม่แสวงหาอย่างนั้น เขาทิ้งมาหมดแล้ว เขาแสวงหาคุณงามความดี

ฉะนั้น สิ่งในโลกเขาเห็นว่า “สิ่งนี้เป็นสิ่งที่น่าตกใจ เป็นการกระทำเกินกว่าเหตุ”

สถานที่นะ สถานที่เชือดโคเนี่ยมันต้องเชือดสัตว์ใหญ่ เขาจะต้องใช้สถานที่มากขึ้น สถานที่เชือดสัตว์เล็กๆ อย่างไก่ อย่างพวกสัตว์ปีกเล็กๆ น้อยๆ ตรงไหนเขาก็เชือดได้ เวลาประพฤติปฏิบัติ เวลาจะเกิดคุณธรรมขึ้นมาในหัวใจ สถานที่ การกระทำมันต้องมีโอกาสของมัน ถ้ามีโอกาสของมัน เห็นไหม การกระทำแบบนั้นมันจะเป็นความจริง ถ้าเป็นความจริง เราภูมิใจไหม แต่โลกเขามองไง มันคนละมุมมองกัน โลกเขามองว่าเราจะช่วยเหลือ คุณแล เกื้อกูล...มันเป็นการคลุกคลีกัน พอการคลุกคลีกัน ธรรมมันจะเกิดได้อย่างไร

แต่ถ้าเราไม่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ก็เลสมันก็สั้นไปหวนะ “อู๊ย! ลำบาก อยู่ไม่ได้ มันจะต้องอยู่ด้วยความสุขสบาย”

เราจะเอากิเลสหรือจะเอาธรรมล่ะ?

ถ้าเราจะเอาธรรมนะ เราเริ่มต้นมันจะทุกข์ยากขนาดไหน เราพยายามของเรา พอมันตั้งตัวได้ มันไปได้ จะซึ่งใจมาก เวลาครูบาอาจารย์ ถ้าเราประพฤติปฏิบัตินะ จะระลึกถึงคุณของครูบาอาจารย์ที่ท่านปกป้องคุ้มครองดูแล “พ่อแม่ครูจารย์” แม้แต่อาหารการกิน อาหารเป็นอยู่นะ กินแล้วมันทำให้หนักหน่วง ง่วงหงาวหาวนอน ท่านก็คอยปกป้องคอยดูแล

เสร็จแล้วพอปฏิบัติขึ้นไป สิ่งใดที่จะกระทบกระเทือน ท่านก็ดูแลให้เรา แล้วเวลาติดขัดขึ้นมา ท่านจะบอกเป็นนัยๆ เวลาปฏิบัตินะ จะเป็นอย่างนั้น จะเป็นอย่างนั้น เพราะเหมือนกับเวลาถนนหนทาง เริ่มต้นกับที่สุด ถนนเส้นนี้ครูบาอาจารย์ท่านเดินไปแล้ว เราจะเดินนะ เราจะมีวิบากแบบนั้นนะ เราจะต้องล้มลุกคลุกคลาน เราจะต้องเอาจิตของเราก้าวเดินผ่านตรงนั้นไป ถ้าเอาจิตเราก้าวเดินผ่านตรงนั้นไปด้วยมรรคญาณ เห็นไหม เวลาจักรมันหมุน เราก็หมุนเพียรของเรา

พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม มันปล่อยวางขนาดไหน ปล่อยแล้วมีความสุข ขนาดว่ามีความสุขนะ สุขจากสมาธิมันก็มีความสุขของมันอยู่แล้ว เวลาสุขจาก

การปล่อยวาง ถ้าความสุขจากการปล่อยวาง สุขขนาดไหนมันเป็นกุปปกรรม สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา มันยังไม่เกาะติด

คำว่าเกาะติดของมัน เกาะติดมันต้องมีเหตุมีผลสิ คำว่า “เกาะติด” มันไม่เสื่อมไป สิ่งของมันยังเสื่อมอยู่นี้มันถึงเป็น สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา การว่าเป็นอนัตตา อนัตตาคือไม่คงที่ ความคงที่มันยังไม่มี แต่มันเริ่มมีเหตุมีผล มีศีล มีสมาธิ มีปัญญา มีมรรคญาณ มีธรรมจักร จักรมันหมุน ปัญญา มันหมุน นี่ไง เวลาปัญญาในพุทธศาสนา ปัญญารอบรู้ในกองสังขาร สังขารความคิด ความปรุง ความแต่ง แล้วปัญญานี้มันรู้เท่า รู้ทัน รู้ขั้น ๕ รู้ทุกอย่าง มันรู้แล้วมันปล่อยวาง ปล่อยวางอย่างไร ปล่อยวางแล้วสิ่งที่เป็นอกุปปกรรมที่มันคงที่มันอยู่ไหน

ถ้ามันไม่คงที่อยู่ไหน นั่นถ้าเราประมาทเดินเลื้อย หรือเราไม่ละอียดรอบคอบ เวลามันเสื่อมนะ จะต้องเริ่มนับ ๑ กันใหม่เลยละ เวลาถ้ายังไม่เสื่อมมันก็ว่าสิ่งนั้นมีความสุข มีความสบาย เวลาเสื่อม เสื่อมก็คือไฟไหม้ คนเรานั่งอยู่นี้แล้วเอาไฟมาสูมนะร้อนไหม เวลาเมื่อก่อนมันทุกข์ยาก มันร้อนในหัวใจเราก็พยายามหาทางออกกันอยู่นี้ เวลาสิ่งใดที่มันเผาผลาญใจเราก็พยายามประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจนมันร่มเย็นเป็นสุข แล้วคิดว่าร่มเย็นเป็นสุขนี้มันจะอยู่กับเราตลอดไป ขั้วโลกมันยังละลายเลย น้ำแข็งขั้วโลกมันยังละลาย แล้วนับประสาอะไรกับสิ่งที่เป็นนามธรรมอย่างนี้ ถ้าเป็นนามธรรมอย่างนี้ ถ้ามันเสื่อมนะ ไฟดี ๆ นี่แหละ ไฟนี้มันจะเผาผลาญ

แต่ถ้ามันมีสติปัญญาขึ้นมา เห็นไหม โดยการประพฤติปฏิบัตินะ อาหารที่เรากินไปแล้วเราก็ต้องกินอาหารมื้อหน้าต่อไป ในการประพฤติปฏิบัติ สิ่งที่เราปฏิบัติมาถูกต้องดังมาอยู่แล้ว แต่มันคงที่กับเราไม่ได้หรอก สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา สรรพสิ่งนี้เป็นอนัตตา ปัญญา มันก็เป็นอนัตตา

สิ่งที่เกิดขึ้น พอมันพิจารณาแล้วมันปล่อยวางแล้ว ฉะนั้น ถึงจะต้องมีสติมีปัญญามันเพียร การหมั่นเพียร การค้นคว้า การค้นหา แล้วพิจารณาซ้ำซาก ซ้ำแล้วซ้ำเล่า มันจะปล่อยขนาดไหน สิ่งที่มีอยู่มันต้องมี สิ่งที่มีอยู่คือกิเลสตัดหาความทะยานอยาก สังโยชน์มันร้อยรัดไว้ นี่สักกายทิฏฐิ ทิฏฐิคือความเห็นผิด ถ้ามันมีความเห็นผิด ความเห็นต่างจากธรรม ความเห็นต่างจากความเป็นจริงที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้ววางธรรมนั้นไว้ แล้วเราศึกษา

ธรรม เราเข้าใจในธรรมนั้นหมด เราก็เข้าใจ พอเราปฏิบัติขึ้นมามันก็เป็นจินตมยปัญญา มันเห็นภาพทั้งหมด แต่มันเป็นจริงใหม่ละ เพราะมันไม่มีสิ่งใดที่มันขาดออกไปจากจิต

แต่ถ้าเวลามันพิจารณาไปแล้วถึงที่สุดนะ พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า มันจะปล่อยวางขนาดไหน เราร้อนเป็นไฟเราก็จับพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า เวลามันขาด การเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ ชั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ชั้น ๕

ทุกข์ที่มันทุกข์ระทมในหัวใจ ทุกข์ที่มันจี๋คออยู่ที่นี่ ทุกข์ที่มันเศร้าเหงาหงอยอยู่ที่นี่ ถ้าเวลามันเป็นโศคาบัน ทัศนคติความเห็นผิดมันขาด ถ้ามันขาด มันขาดอย่างไร อะไรมันทำให้ขาด แล้วขาดแล้วมันเหลืออะไร สิ่งใดเหลือไว้ แล้วไอ้ที่เหลือไว้ ใครเป็นคนบอกว่าขาด แล้วเวลามันขาดมันขาดอย่างไร

“ไม่รู้” เป็นไปไม่ได้หรอก ถ้าคนไม่รู้ไม่เห็น ถ้าตรงนี้ยังสรุปไม่ได้ ตรงนี้ยังไม่ถึง “เวลากิเลสขาดดั่งแขนขาด” เหมือนเอาแขนขึ้นมาแล้วเราเอามัดพันแขนเราขาด ถ้าคนไม่รู้ว่แขนขาดคนนั้นไม่ใช่โศคาบัน ถ้าใครจะเป็นโศคาบันต้องรู้ว่าแขนของกันขาดอย่างไร ผิวหนัง เส้นเอ็น กระดูก เนื้อ มันขาดออกไปจากร่างกายนี้ได้อย่างไร

ถ้ามันขาดออกไป นี้อกุปปธรรม ถ้าอกุปปธรรมอย่างนี้ “เกาะติด” ถ้าเกาะติดอย่างนี้ไม่เสื่อม ถ้าไม่เสื่อม เห็นไหม กาลเวลาของชีวิตนี้มีขอบเขตอีก ๗ ชาติ อย่างมากนะ กาลเวลาที่มันไม่เคยตาย นาฬิกาตาย คนตาย ทุกอย่างตาย แต่เวลาไม่มีตาย เพราะธาตุรู้ พลังงานตั้งอยู่บนกาลเวลา จิตนี้หมุนเวียนตายไปตามกาลเวลา เวลาไม่เคยตาย

นี่พิจารณาซ้ำ ถ้าจิตไปพิจารณา พอมันขาดไปแล้ว นี่ภาวนาเป็น ภาวนาเป็นเพราะเหตุใด? ภาวนาเป็นเพราะมันรู้มันเห็น สัมลูกคลุกกลานมาขนาดไหน เวลาที่มีสติปัญญาขึ้นมา ใคร่ครวญของเราขนาดไหน พอใคร่ครวญขึ้นไปแล้วสัมลูกคลุกกลาน จับพลัดจับผลูนี้แน่นอน จับพลัดจับผลูว่าปล่อยแล้วปล่อยเล่า ปล่อยแล้วมีผลตอบสนองอย่างไร มีอะไรตอบสนอง ถ้าไม่มีตอบสนองแล้วมันขาดอย่างไร ถ้าไม่ขาด กิเลสมันก็ไม่ได้ชำระออกไป

มันจะปล่อยวางขนาดไหน เพราะอะไร เพราะโศคาปัตติมรรค มรรคมันเสื่อม มันไม่ใช่โศคาปัตติผล ถ้าโศคาปัตติมรรคดำเนินงานไปตลอด สิ้นสุดของกระบวนการของโศคาปัตติ

มรรคมันก็เป็นโศคาปัตติผล ถ้ามันเป็นผลแล้วมันกลับมาเป็นมรรคอีกไม่ได้ ถ้ามันยังเป็นมรรคอยู่ มันยังไม่เป็นผล มันไม่มีสิ่งใดเป็นเครื่องยืนยัน ถ้าไม่มีสิ่งที่เครื่องยืนยัน ก็มันเกาะติดใจ ก็มันของคงที่ใจ ถ้ามันมีเครื่องยืนยันอย่างนั้น มันจะย้อนกลับได้ไหม

ถ้ามันย้อนกลับไม่ได้ คูสิ เวลาที่มันไม่เคยตาย มันมีขอบเขตของมัน มันจะไม่มีขอบเขตของมันหรือ ในเมื่อจิตมันเป็นแบบนี้ ในเมื่อธรรมมันเกิดกับดวงใจดวงนั้น ถ้าใจดวงนั้นมันเกิดขึ้นมาแล้ว เวลาที่มีขอบเขตแล้ว แล้วเราพิจารณาซ้ำ ถ้าจิตมันทำความสงบเข้าไป เห็นไหม โศคาปัตติมรรค สกิทาคามรรค

“โศคาปัตติมรรค” กับ “สกิทาคามรรค” ไม่เหมือนกัน

“สกิทาคามรรค” กับ “อนาคามรรค” ไม่เหมือนกัน

“อนาคามรรค” กับ “อรหัตตมรรค” ไม่เหมือนกัน

ความสงบระงับ ฐานของจิตแตกต่างกัน เพราะสิ่งที่มันเป็นเชื้อใจ มันมีกิเลส มันหยาบละเอียดแตกต่างกัน สิ่งที่กิเลสมันละเอียดกว่า มันจะเอาสิ่งที่หยาบกว่าไปใช้ไม่ได้ นี่เวลาลงน้ำไปเขาต้องใช้เรือ เขาใช้รถไม่ได้ ใช้รถเขาใช้บนบก เขาใช้ในแผ่นดิน แต่ลงน้ำไปมันต้องเป็นเรือนี่ก็เหมือนกัน เวลาเราพิจารณาของเราแล้ว เราพิจารณาจนสักกายทิฐิมันขาดไปแล้ว แล้วพิจารณาซ้ำเข้าไป เราจะเอาของที่เรานำไปอยู่บนบกไปใช้ในน้ำ มันเป็นไปได้

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าโศคาปัตติมรรคกับสกิทาคามรรคถึงแตกต่างกัน ถึงเป็นมรรค ๔ ผล ๔

ไม่มีมรรคเดียวแล้วจำกัดไปหมด เป็นไปไม่ได้

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุฎุปปาตญาณ อาสวัคขญาณ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จิปปาภิญา ทานกีสอนมรรค ๔ ผล ๔ เหมือนกัน เพราะมรรค ๔ ผล ๔ นี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคนบัญญัติไว้เอง บัญญัติเพราะอะไร เพราะจิตมันแตกต่างหลากหลาย ความแตกต่างหลากหลายของอำนาจวาสนาของคน ที่นี้ อำนาจวาสนาของคน เรามีอำนาจวาสนา ความแตกต่างหลากหลายขนาดไหน แต่เราก็มีศรัทธา มีความเชื่อของเรา เรามีกำลังใจของเราละ

สติไม่ต้องไปซื้อหาที่ไหน สมาธิก็ไม่ต้องไปซื้อหาที่ไหน ปัญญาไม่ต้องไปซื้อหาที่ไหน
ถึงไปซื้อก็ไม่มีขาย เราจะต้องทำของเราขึ้นมา ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา

สติจริงๆ มันก็เกิดขึ้นมาจากจิต

สมาธิจริงๆ ก็เกิดขึ้นมาจากจิต

ปัญญาจริงๆ ก็เกิดมาจากจิต

มันเกิดมาจากอะไร?

คอมพิวเตอร์เกิดไม่ได้ คอมพิวเตอร์นะ มันมีโปรแกรมของมัน ในตำรับตำราก็เป็นของ
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ครูบาอาจารย์เทศน์ก็เป็นของครูบาอาจารย์ มันไม่ใช่ของเรา
แต่เวลามันเกิดกับเรามันคนละเรื่องกันนะ เวลามันเกิดกับเราโดยสัมผัสของเรา เป็นปัจจัยตั้ง เป็น
สันติภูมิจิโก เป็นกำลังของเรา นี่มันหมุนเข้ามา สิ่งนี้มันไม่มีชื่อมีหา มันมีการกระทำของเรา ถ้าเรา
มีความมั่นคงแข็งแรงของเรา เราทำของเราขึ้นมาได้ จิตมันสงบแล้วเราใช้ปัญญาออกไปอีก

ทีนี้ ถ้าใช้ปัญญาออกไปอีก เห็นไหม แล้วแต่อำนาจาสนา ครูบาอาจารย์พิจารณากาย
กาย กาย กาย ถึงที่สุดเป็นพระอรหันต์ พิจารณาจิต จิต จิต จิต เป็นพระอรหันต์ แต่ถ้าพิจารณา
พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม มันก็อยู่อันใดอันหนึ่ง สิ่งใด ผู้ที่พิจารณากาย กาย กาย
กาย พิจารณากาย แต่เวลาจิตมันจับเวทนาได้ มันก็ฝึกซ้อมได้

การฝึกซ้อม เห็นไหม ลูกิพาสี นักกีฬาประเภทหนึ่งเขาก็อยากเล่นกีฬาอีกประเภทหนึ่ง
เวลาเขาพักผ่อนเขาก็ไปเล่นกีฬาอีกประเภทหนึ่ง จิตก็เหมือนกัน จิตเวลาเราพิจารณากาย ถ้าสิ่งใด
เข้ามาเป็นปัจจุบัน สิ่งที่มาเข้ามากระทบถึงจิต จิตจับได้เลย ถ้าจิตมันภาวนาเป็นแล้วนะ จิตมัน
สงบแล้วมันจะจับได้เหมือนเรดาร์ เรดาร์ที่มันมีคุณสมบัติของมันที่ไม่เสีย สิ่งใดผ่านเข้ามาเขาจะ
จับของเขาได้

จิตที่มันได้ผ่านการพิจารณาของมันแล้วมันพิจารณาจนกาย เวทนา จิต ธรรมมันปล่อย
มาแล้ว นี่มันทำเป็นของมัน มันเหมือนจิตมันมีเรดาร์ของมัน มันจะจับได้ ปัญญาจะละเอียดขึ้น
มันจะค้นคว้าของมัน มันจะแสวงหาของมัน เราทำความสงบของใจให้มากขึ้น เวลามันย้อน

ออกไป มันก็พิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม เหมือนกัน กายก็คือกาย จิตก็คือจิต แล้วแต่คนจะจับ
สิ่งใดได้ คนจะเห็นสิ่งใดได้ แล้วพิจารณาไคร่ครวญของเราไป การไคร่ครวญ “ทำงานเป็น”

แล้วเราก็จะบอกว่า เราเคยทำงานแล้ว เราเคยพิจารณาสักกายทิฏฐิเราเคยวางมาแล้ว เราจะ
ใช้ปัญญาอย่างนั้นเป็นพื้นฐาน เป็นพื้นฐานนะ แต่เวลาพิจารณาไปแล้ว ถ้ามันไม่ละเอียดเข้าไป
มันจะรุกกิเลสเข้าไปไม่ได้ ฉะนั้น เวลามันละเอียดเข้าไป มันเป็นอุปาทาน จากที่ว่าเป็น
สักกายทิฏฐิ เป็นทิฏฐิ พอมันละทิฏฐิแล้วมันมีอุปาทานสิ่งใดมันเข้าไปในอุปาทานนั้น ถ้า
อุปาทานนั้นมันพิจารณาของมัน ถ้ามันพิจารณากาย มันจะแยกสภาพของมัน มันแยกสภาพของ
มันนะ

ถ้าคนไม่เป็น เริ่มต้นอธิบายมาจากคนเริ่มต้นไม่เป็น พยายามเป็นหลักเกณฑ์ไว้ แต่เวลา
คนเป็นแล้วมันพิจารณาซ้าๆ ซากๆ ซ้าเข้าไปนี่มันเป็นไปด้วยกำลังของจิต ด้วยปัญญา ด้วยมรรค
ญาณ มรรคญาณ มรรคที่ละเอียดขึ้น มันจะแยกแยะของมัน มันจะแยกให้สิ่งนั้นที่ละเอียดเข้าไป
ให้กิเลสที่ละเอียดเข้าไปมันแสดงตัวของมัน

มันแสดงตัวในอะไร? มันแสดงตัวในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม

พอมันแสดงตัวขึ้นมาแล้วพิจารณาของมัน พิจารณาซ้าๆ มันก็ปล่อย

ปล่อยด้วยอะไร? ปล่อยด้วยกำลังของมรรค

มันไม่ยอมปล่อย ไม่ใช่ปล่อยเพราะมันอยากปล่อย ปล่อยเพราะมันยอมแพ้ ปล่อยเพราะ
มันสงสารเรา...ไม่มีทาง

มารมันจะมาสงสารเรา...ไม่มี

ในเมื่อเราเป็นมนุษย์ใช้ไหม เรามีบ้านเรือนอาศัย เขามาไล่เราออกจากบ้านเรายอมไหม?
เราไม่ยอมออกจากบ้านของเราเนะ บ้านเราเราสร้างขึ้นเอง บ้านเราเราประกอบขึ้นมาเอง แล้ว
อยู่ดีๆ มีคนมาไล่เราออกจากบ้าน ใครจะยอม? เป็นไปไม่ได้ บ้านของฉัน บ้านของเราเราจะยอม
ให้ใครมาไล่

มารมันครองใจนี้มาตลอด ก็ภพก็ชาติ ไม่มีกาล ไม่มีเวลา เวลาไม่มีต้นไม่มีปลายมันควบคุมมันมาตลอด แล้วอยู่ดีๆ มันจะให้มันถลอกหายไป มันเป็นไปไม่ได้หรือก สิ่งนี้มันเป็นไปไม่ได้ใช่ไหม

แต่มันจะเป็นไปได้เพราะกำลังความเพียรของเราไง ความเพียรของเรา ศีล สมาธิ ปัญญา มรรค ๘ ของเรา มรรคญาณของเรา ธรรมของเรา ปัญญาของเราที่เกิดขึ้น มันจะเข้าไปชำระสะสาง มันจําแนกด้วยความเพียรชอบ มันจําแนกด้วยกำลังของเรา มันจําแนกด้วยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เราศึกษามาแล้วเราปฏิบัติขึ้นมาเป็นความจริงในหัวใจของเรา

มันต้องปฏิบัติขึ้นมาตามเป็นความจริงในหัวใจของเรานะ จะไปยืมใครขอใครมา ยืมมาก่อน มาชำระหนี้ก่อนเป็นไปไม่ได้ ให้อืมมาก่อนนั่นมันเป็นการหยิบยืมจากภายนอก แต่เวลามันปัจจุบันธรรม มันปัจจุบันในหัวใจ มันจะหยิบยืมใคร... ไม่มี

มันจะเป็นความจริงของมันขึ้นมา พิจารณาซ้ๆๆ ขึ้นไป มันจะปล่อย ปล่อย ถึงที่สุดมันก็ขาด กามราคะ-ปฏิฆะอ่อนลง มันอ่อนของมันไป เวลามันอ่อนไป นี่ขอบเขตของกาลเวลามันสั้นเข้ามา สั้นเข้ามา แล้วจิตละเอียดมาก จิตละเอียดมากจนติดได้นะ ถ้าติดก็คือติด แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์ท่านก็พยายามจะชี้นำให้ออก หรือถ้าคนที่มึสติปัญญา คนที่แบบว่าเห็นครูบาอาจารย์เป็นแบบอย่าง จะเอาเป็นคติ ถ้ามันถึงระหว่างการปฏิบัติแล้วมันยังมีกิเลสที่ละเอียดอยู่ มันจะทำให้ความสงบมากขึ้นไปกว่านี้ แล้วจับต้องได้ การจับต้องได้นะ จับต้องกิเลสได้ การจับต้องกาย เวทนา จิต ธรรมที่ละเอียด มันเป็นเรื่องที่มหัศจรรย์มาก

แค่คั้น ขูดคู้ย หากิเลสนี้มันก็เป็นเรื่องยากแล้ว ถ้าเรื่องไม่ยาก ครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติไม่ติดหรือก การว่าติดนะ ติดมาทั้งนั้น คนที่ไปทำงานแล้วไม่มีความผิด ไม่มี น้อยนัก

หลวงปู่มั่นท่านบอก ท่านก็ล้มลุกคลุกคลานมาก่อน ท่านก็หาทางออกของท่านมาเหมือนกัน ไปปรึกษาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่เสาร์บอก “เราแก้ให้ไม่ได้หรือก ท่านต้องแก้ตัวตัวเอง” นี่ครูบาอาจารย์ท่านก็ล้มลุกคลุกคลานมาทั้งนั้นนะ

เพราะกิเลสของเรา ความนึกคิดในใจของเราลึกๆ มันหลอกเราทั้งนั้นนะ “นุ่นก็ใช่ นี่ก็ใช่ นุ่นก็ดี นี่ก็งาม ถ้าเป็นเรื่องของเรานี้ดีหมด ถ้าเรื่องของคนอื่น ผิดพลาดทั้งนั้น” คนอื่นเขาจะ

ผิดพลาดหรือเขาจะดีก็เรื่องของเขา ใจของเรามันลุ่มลึกคลุกคลานอยู่นี่ มันจะเป็นจะตายอยู่ในหัวใจ มันมีกรรมขึ้นมาขนาดนี้ ไอ้กิเลสอันละเอียดมันก็ยังหลอกให้หัวปั่นอยู่อย่างนั้นนะ

ถ้ามันมีอำนาจวาสนา เราศึกษาของครูบาอาจารย์มาแล้วเราวางเป็นหลักไว้ พอวางเป็นหลักไว้ มันออกหาคะ พอมันจับได้ กามราคะ อสุภะ มันสะเทือนหัวใจมาก เพราะสิ่งที่มันเป็นสิ่งที่มันละเอียด เพราะกามราคะ เพราะปฏิฆะถึงเกิดเผ่าพันธุ์ จิตที่มันเกิด จิตที่มันปฏิสนธิ มันก็อาศัยสิ่งนี้เป็นเครื่องตอบสนอง กำเนิด ๔ ไม่มีพ่อ ไม่มีแม่ จิตปฏิสนธิไม่มีจะเกิดได้อย่างไร

แต่ถ้าเป็นโอปปาติกะเกิดโดยกรรม ไม่มีพ่อ ไม่มีแม่ ไม่ต้องมีใคร “โอปปาติกะ” เกิดเลย

แต่ถ้าพอมันรู้ของมัน มันเห็นของมัน มันพิจารณาของมันเข้าไปนะ มันเข้าไปแยกแยะของมัน พอจับเรื่องกามราคะ การต่อสู้จะต้องเป็นมหาสติ-มหาปัญญาแล้ว จากสติปัญญาเข้าไปถึงจุดนี้ไม่ได้ จุดที่จะเข้าสู่กามราคะ อสุภะ ต้องเป็นมหาสติ-มหาปัญญา สิ่งที่เป็นมหาสติ-มหาปัญญา เห็นไหม นี่ไง อนาคามรรคมันแตกต่างกับสภิกาคามรรคมหาศาล แล้วอนาคามรรคมันเกิดอย่างไร ขบวนการของมันเกิดขึ้น ขบวนการของมันที่เราสร้างขึ้นมาจากสติเป็นมหาสติ จากปัญญาเป็นมหาปัญญา จากว่าสติลุ่มลึกคลุกคลาน สติทำไม่ได้เลย สิ่งที่ว่าลุ่มลึกคลุกคลาน สมาธิก็ทำไม่ได้ ทุกอย่างทำไม่ได้ จนมันตั้งมั่นของมันขึ้นมา จนเป็นมหาสติ แล้วมหาสติ เวลามันมหาสติ มันมีสมาธิที่มันคง แล้วไปจับกามราคะได้ พอจับกามราคะมันก็ใช้พิจารณาของมัน

พิจารณาแล้วพิจารณาเล่าด้วยเล่าให้เหลี่ยม ด้วยกลอุบาย กลอุบายของความโลภ ความโกรธ ความหลง คือแม่ทัพใหญ่ของวิญญูะ แม่ทัพใหญ่ประจำจิตดวงนั้น ประจำพจน์ ภพคือจักรพรรดิ ภพคือกษัตริย์ แม่ทัพใหญ่ กษัตริย์ก็คือปกครองนโยบาย แต่กองทัพที่ออกสร้างผลประโยชน์กับอำนาจรัฐนั้น คือความโลภ ความโกรธ ความหลง แม่ทัพใหญ่นี้พิจารณาของมัน เราจะลุ่มลึกคลุกคลานนั้น เราต้องทำลายกองทัพของเขา เราต้องทำลายระบบเศรษฐกิจ เราต้องทำลายทุกอย่างหมดเลย นี่การทำลาย แล้วจะทำลายอย่างไร เพราะเขาสร้างของเขามาจนมันคง

สติปัญญามันเข้าไปแก้ มันจะทำให้ลุ่มลึกคลุกคลานมาก ถ้ามันเป็นเล่าให้เหลี่ยมของการหลอกลวงของกิเลส หลอกลวงใคร? หลอกลวงจิตดวงนั้น หลอกลวงผู้ที่เข้าไปปฏิบัติมันจนลุ่มลึกคลุกคลาน เข้าไปยอมจำนนกับมัน จำนนแล้วจำนนเล่า ลุ่มลึกคลุกคลานจนคิดว่าจะทำไม่ได้ แต่เวลามันมีสติปัญญาขึ้นมามันก็ไล่ด้อนขึ้นไปๆ ละเอียดเข้าไปเรื่อยๆ จนถึงที่สุดมันไป

ทำลายในดวงใจนั้น ถ้าใจดวงนั้นทำลาย เห็นไหม ครึ้น! ไปหมดเลย แล้วเศษส่วนของมัน พิจารณาซ้ำๆๆ จนหมด หมดเข้าไป ว่างหมด โลกนี้เป็นความว่าง นี่ว่างหมดเลย ถ้าว่างหมดเลย นี่ถ้าเกิดก็เกิดอีกชาติเดียว

กรอบของเวลา เวลาที่มันไม่มีต้น ไม่มีปลายมันละเอียดเข้าไปเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป จนไปจับภวาสวะ จับภพ จิตเดิมแท้ที่ส่องใส คือภวาสวะ คือภพนะ อวิชชาคือความไม่รู้ นี่ความไม่รู้ มันพิจารณาของมันมาเรื่อยๆ ถ้าอวิชชาไม่รู้คือเกิดปัญญาแล้ว ถ้าปัญญาขึ้นมาเราใช้พิจารณาอย่างนั้น มันก็เข้าไปชำระกิเลสที่ละเอียดอย่างนี้ไม่ได้

ฉะนั้น สิ่งที่มันละเอียดเข้าไป อรหัตตมรรค ถ้าอรหัตตมรรคมันจะจับตัวมันเองได้ ถ้าจับตัวมันเองได้ นี่ไง พลังงาน จิต...ชีวิตนี่คืออะไร? ชีวิตนี่คือพลังงาน พลังงานตั้งอยู่บนกาลเวลา

จิตเดิมแท้ที่ส่องใส มันตั้งอยู่บนอะไร?

นี่ถ้ามันจับของมันได้นะ อรหัตตมรรคมันจับภวาสวะได้ จับภพได้ ถ้ามันทำลายภพ เห็นไหม “เวลานี้ตายจากภพ” ถ้าไม่มีภพ เวลามันก็เป็นเวลาของมัน แต่ภวาสวะ แต่จิตตัวธรรมชาตินี้ มันเป็นวิมุตติไป มันพ้นจากกาลเวลาทั้งหมดนี้ เวลามันจะตายจากภพ ตายจากการกระทำ ตายจากความเป็นจริง ตายจากการประพฤติปฏิบัติ ตายจากหัวใจที่ลุ่มลึกคลุกคลาน ตายจากหัวใจที่เสรีสร้อยหยอหยงา ที่ทุกข์ระทมอยู่นี่ไง

แต่เพราะเรามีสติมีปัญญา เราเกิดมาเรามีอำนาจวาสนา เราถึงมีการกระทำ งานจากภายนอก อายบเหงื่อต่างน้ำ หาอยู่หากิน สุดท้ายแล้วก็ต้องพลัดพรากจากกันไป คุณงามความดีที่สร้างขึ้นมานุญกุศลจะติดหัวใจนั้นไป แล้วถ้าประพฤติปฏิบัติ คุณธรรมมันจะไปกับใจดวงนั้น

เวลาเกาะติดขึ้นมาเป็นโศคาบัน เป็นสภิกาทา เป็นอนาคา ใครจะมาช่วงชิง ใครจะทำให้มันเสื่อมสภาพ “อุปปสรรณ-อุปปสรรณ” ใครจะเชื่อ ใครจะไม่เชื่อ ใครจะเป็นจริง ใครจะยูแห่แบ่งแยกอย่างไร “อุปปสรรณ” เนื้อโลก เนื้อสงสาร เนื้อกาลเวลา เนื้อทุกอย่าง ไม่มีสิ่งใดเข้าไปทำให้สิ่งนี้สะเทือนได้ เนื้อพันไปจากจินตนาการของแต่ละบุคคล สิ่งที่มีการกระทำสิ่งนี้ขึ้นมาไม่ได้ เห็นไหม “เวลาตายจากภพ” เอวัง